

groups. Therefore, social dominance and economic opportunities are determining factor of the successful development of regional political elites, as independent communities that form their own political position.

An important criterion for participation of the regional political elites in the consolidation of society is their participation in the key processes of formation of social structure and providing development on the basis of the creation of civil communities. The social function of regional political elites in society of transformations should be different from purely administrative and on purely political.

As a conclusion, a factor that points on a uniformity of regional political elites of the post-Soviet space is their connection with the sectoral economic structure and profile of the region as part of the former superpower. Examples of contemporary Ukraine show that the government made the realization and management practices in the former Soviet society were not marked not only with the publicity and competition, but also with rational approach to recruitment. In this regard, forming of national clans that control the full economic activities post Soviet regions became not only a response to the vacuum of power in the first years after the disintegration of the Soviet Union, but also the way of organizing of management communities on the prestate kvazitribal level. Thus, the tendency of regional political elites during the transformation to the primitive practices of governing reflect their role in the processes that bring state and society to the highest world standards.

Key words: regional political elite, elite community, elit-creating, regional interest groups, civil society, democratic reform, political management.

УДК 329.8 : 329.71: 32.019.51

Риженкова Л. І.

кандидат політичних наук (Дніпропетровськ, Україна),

E-mail: ryzhenkovaliliya3@i.ua

ПАРТІЙНО-ГРОМАДСЬКА ВЗАЄМОДІЯ У ТРАНСФОРМАЦІЙНОМУ СУСПІЛЬСТВІ: ВОЛОНТЕРСЬКА ТА ТЕХНОЛОГІЧНА ПЕРСПЕКТИВИ

Анотація. Розглянуто волонтерську та технологічну специфіку взаємодії партій і громадських організацій як процесів залучення прибічників партій та партизації громадського активу. Визначено напрями впливу умов трансформаційного суспільства на форму обрання типу партійно-громадської взаємодії як ключового чинника налагодження зв'язків між осередками політичних партій та громадських організацій. Метою даної статті є встановлення способів взаємодії політичних партій та неурядових структур. Завданням статті є визначення волонтерського й політико-технологічного способу інтеракцій між цими політичними інститутами в транзитивних країнах. На основі аналізу практик партійно-громадської взаємодії у країнах політичної трансформації виявляються особливості волонтерського та політико-маніпуляційного залучення громадських акторів до політичної участі. Встановлено, що самостійність і самодостатність громадських об'єднань і рухів надає їм можливості рівноправного усвідомленого та цілеспрямованого партнерства. Зміст і співвідношення політико-технологічної та самоорганізованої партійно-громадської взаємодії визначають обсяги та перебіг політизації у межах процесу структурної диференціації громадянського суспільства.

Ключові слова: волонтерське партнерство, партійна комунікація, самоорганізація, громадська думка, громадський сектор

Постановка проблеми у загальному вигляді. У трансформаційних країнах, які пройшли шлях від посткомунізму до національних політичних систем (Польща, Чехія, Угорщина тощо), громадські рухи відігравали ключову роль у процесах переходу від монопартійної до плюралістичної партійної системи, реалізуючи функцію представництва громадських інтересів. Дослідження механізму перетворення громадських рухів на політичні партії є актуальним і для сучасної України, в якій до цього часу лише невелика частина громадських рухів перетворилася на дієздатні політичні партії. В українському контексті партійно-громадська взаємодія набуває

актуальності також через потребу визначення способів залучення громадян до політичної участі. У зв'язку з цим доцільним є пошук оптимальних форм співпраці між політичними партіями та громадськими утвореннями.

Значний інтерес для сучасної політичної науки становлять елементи структури громадянського суспільства. Цим зумовлена пильна увага сучасних фахівців до процесів політизації громадськості та чинників інтенсифікації політичної мобілізації громадян. Досвід сучасної України свідчить про те, що поява нових громадських структур часто пов'язана із застосуванням політичних технологій, тож посилюється роль політичних партій у цих процесах. Таким чином, процеси партійно-громадської взаємодії в контексті структурної диференціації громадянського суспільства є важливою проблемою сучасної політичної науки та політичної практики.

Проблеми партійно-громадської взаємодії вивчалися у багатьох розробках, на які спирається автор. Зокрема, у працях Аристотеля громадсько-політична діяльність утверджується як чинник прояву природного розвитку суспільства. Цим обґрунтовується емпіричний і фактичний характер громадянського суспільства, а також обґрунтовується відповідність громадської діяльності природному, а не штучному стану справ. На відміну від етичної точки зору Платона, громадськість і громадська взаємодія у Аристотеля обґрунтовуються у філософських поняттях дійсності і реалізму, а також тим, що громадське життя є безальтернативною життєвою формою розвитку античної політики. На думку Стагірита, «... держава належить до того, що існує за природою... людина за своєю природою є істота політична, а той, хто в силу своєї природи, а не внаслідок випадкових обставин живе поза державою, – або недорозвинена в моральному сенсі істота, або надлюдина» [1, с. 378]. Зазначені твердження громадської взаємодії як політичної дії містяться у трактаті Аристотеля «Політика», в якому він обґрунтовує класичне визначення людини як політичної тварини.

Неупереджене сприйняття фактичної дійсності громадської діяльності спонукає до розуміння багатомірності знань щодо громадської активності та партійно-громадської взаємодії. На думку Ернста Геллнера, «аналізуючи поняття громадянського суспільства, ми постійно протиставляємо його відомим альтернативам. Істотна особливість цієї методології полягає в тому, що, не обмежуючись певною однією опозицією, ми залуцаємо безліч таких протиставлень. І всі вони є важливими» [7, с.116]. На цій основі інтегральна характеристика громадянського суспільства як форми реалізації політичних прав і свобод відкриває можливість новітнього ліберального тлумачення, яке забезпечує інтерпретації дій і поглядів, щодо реалізації можливостей окремих індивідів і груп.

У дослідженнях українських вчених О. Висоцького [2], В. Візьонка [3], К. Вінцукевича [4], О. Галанця [6], В.Гонюкової [8], Б. Гагалюк [5] партійно-громадська взаємодія аналізується з точки зору еволюції політичних партій і виборчих об'єднань як інститутів вітчизняної політичної системи. Проблеми взаємодій партійних і громадських суб'єктів в українському суспільстві викликають увагу багатьох дослідників. Питання становлення й діяльності громадянського суспільства в Україні, удосконалення його структури досліджуються в межах галузевих дослідницьких завдань (політико-культурних, етнополітичних, політико-комунікаційних тощо). Питання партнерських відносин між владою і третім сектором вивчала Ю. Калінкіна [10]. Поряд з цим, не вирішеною раніше частиною загальної проблеми, котрим присвячується означена стаття є специфіка процесів волонтерської та технологічної взаємодії партій і громадських організацій.

Метою даної статті є встановлення способів взаємодії політичних партій та неурядових структур. Завданням статті є визначення волонтерського й політико-технологічного способу інтеракції між цими політичними інститутами в транзитивних країнах.

Основний виклад статті з повним обґрунтуванням результатів. У цьому дослідженні автор дотримується думки, що партійно-громадська взаємодія виступає одним із провідних політичних процесів сьогодення, особливо при переході до демократії. Особливо наочно це демонструється на тлі процесів інституалізації партійних систем у перехідних країнах. На думку А. Мелешевича, «однією з ґрунтовних розбіжностей між розвиненими (advanced) демократіями та посткомуністичними транзитивними суспільствами є брак інституалізованих партійних систем в останніх. Оскільки консолідація демократичного режиму вимагає присутності розвинених політичних партій, одним з завдань ... було дослідити, які чинники є більш сприятливими з точки зору створення сильних партій та встановлення значущої конкурентної партійної системи» [14, р.212]. Саме завдання встановлення чинників укріплення національних партійних систем у період демократизації є одним з визначальних у контексті дослідження партійно-громадської взаємодії.

Феномен партії влади, який існує на теренах пострадянського простору та у багатьох країнах Азії та Африки, визначає специфічні відносини між партійним керівництвом та партійними масами. Звідси реальний вплив на громадську думку з боку політичних партій не є обумовлений ідейними позиціями, а лише ситуативними і кон'юнктурними потребами обслуговування завдань політичних лідерів. М. Кармазіна на прикладі українських виборчих реалій 2012 зауважує, що «переважна більшість із цих парій були fake-учасницями виборчого процесу. Чому? Тому, що, по-перше, деякі з них... фактично виступали обслугою «партії влади», діяли в її інтересах... Домінантна функція «технічних партій» – відфільтрувати «зайвих» на «вході» до Верховної Ради.» [12, с.41]. Це обґрунтовує, що зміст особливостей партійно-громадської взаємодії у контексті впливу на неї внутрішньопартійної демократії в сучасних перехідних державах полягає в тому, що на початковому етапі демократичних реформ симпатії виборців до певних політичних сил були випадковими.

Заплутана аргументація партійного спектра та наявність великої кількості політичних партій також зумовлювали неясність їхньої електоральної підтримки і членства. Тому невелика кількість партій на початку демократичних перетворень, зокрема, і в сучасній Україні, сприяла їх незначному впливу на становлення внутрішньопартійної демократії. Залежно від підтримки засобів масової інформації у транзитивних політичних системах пізніше розгорнулися процеси зростання масового членства, які сприяли формуванню більш глибокої партійної ідентичності всередині суспільства та формуванню особливої позиції місцевих осередків щодо дій партійного керівництва. М. Кармазіна з цього приводу висуває дуже слушне питання: «Чи можна сприймати як систему те, що не здатне, приміром, до самовідтворення на наступних парламентських виборах (а не те що «більше ніж на трьох»)? Думається, що процес інституціоналізації партій автоматично не є процесом інституціоналізації партійної системи, критеріями якої можуть бути: зв'язність (партій між собою); адаптивність; певний інституційний порядок; рівність умов для партій, як і їхніх прав; конкуренція/співробітництво учасників та їхня кількісна стабільність, як і стабільність їхньої взаємодії у міжвиборчий період на основі стабільних «правил гри»...» [13, с.6]. Приклади сучасних перехідних країн засвідчують взаємозв'язок між специфікою політичних сил і громадською реакцією на їх функціонування.

Партійно-громадська взаємодія як партнерство, в якому громадські групи отримують інформацію та підтримку з боку політичних сил, реалізується в обмеженому обсязі, оскільки вся внутрішня організація політичних партій підпорядкована політико-технологічним настановам. Як стверджує український фахівець Ю. Якименко, «виборча кампанія 2012 р. відбулася за іншим, більш традиційним сценарієм, який характеризується збігом ліній розмежувань між партіями на підставі соціокультурного поділу та на підставі їх ставлення до влади.» [12, с.75].

Особливістю політичної конкуренції в пострадянських країнах є те, що вони також визначають специфіку та можливості дій політичних сил в умовах жорстких обмежень та адміністративного тиску.

Поява особливих політичних сил, які не мають формальної ресстрації, мають певні ідеологічні позиції, а також пропозиції щодо суспільного розвитку, якою є ознака сучасного функціонування партійно-громадської взаємодії у громадській думці перехідного суспільства. На думку Г. Зеленько, «... характерною рисою українського політикуму є традиційне ігнорування громадської думки при здійсненні суспільно значимих кроків. ... Водночас під натиском громадськості, а також із формуванням розуміння важливості громадської думки при реалізації державної політики, сформувалася й державна політика, спрямована на розширення форм громадської участі через створення відповідних інституційних механізмів» [9, с.252] Таким чином, зміст функціонування сучасних партійних організацій у країнах пострадянського простору визначається внутрішніми особливостями політичних партій, серед яких основною є політико-технологічна упорядкованість спілкування з навколишнім громадським середовищем.

Транзитивні політичні реалії дозволяють констатувати слабкість впливу на перспективи утвердження внутрішньопартійної демократії партійної ідентичності і фіксованого членства, а також місця партій у державно-владній ієрархії. У цих умовах існують тенденції впливу політичного процесу на громадське оточення партій, які полягають у концентрації навколо конкретної партійної структури певної частини громадської думки. Це веде до появи мікроверств (мікрострат) у громадянському суспільстві відповідно до результатів і значення партійно-громадської взаємодії.

Політична суб'єктність громадських об'єднань є обмеженою та тимчасовою в той час, як партії є провідними виразниками соціальних інтересів на політичному рівні. Важливим напрямком структурної диференціації громадськості у суспільстві сталої демократії є поява рівнів громадської свідомості та нових форм організації громадських політичних дій. У цих процесах вирішальним є вплив політичних партій на громадську думку. В умовах конкурентної політичної системи політичні партії формують громадську думку на основі змагання політичних повідомлень і технологій залучення громадського інтересу до партійного життя. Все це означає відповідний рівень якості і професіоналізму у діяльності партійних організацій.

Приклади країн сучасної Європи (зокрема, парламентські вибори 2013 року в Італії, де третє місце посів рух «5 зірок» Інтернет-блогера Б. Грілло) свідчать про те, що громадська думка є важливим свідченням ефективності роботи політичних партій із громадськістю. Взаємодія політичних партій сучасності та громадських структур, певною мірою опосередкована діяльністю мас-медіа і в умовах сталої демократії партійні ЗМІ, передусім друковані органи та Інтернет-ресурси, посідають лише невелику частку інформаційного поля. Тому партійні лідери та організації змушені трансформувати свою діяльність у відповідності зі стандартами роботи засобів масової інформації.

Країни Центральної та Східної Європи, які успішно подолали шлях від патерналістського авторитарного опікування громадськістю до використання її потенціалу в межах здійснення реформ, напрацювали досвід застосування цілеспрямованих державних стратегій щодо стимулювання розвитку політично активного громадського сектору. Згідно з даними колективу авторів, очолюваного А. Кудряченком, «експерти виділяють чотири моделі партнерства між державою та громадським сектором: 1) ліберальна (державна дистанціюється від втручання в діяльність громадських організацій, надаючи їм право самим визначати напрями і характер своєї діяльності); 2) державницька (коли держава вибудовує свої відносини з недержавними організаціями з позиції «старшого», позбавляючи їх можливості впливати на розв'язання тих чи інших соціальних проблем і жорстко контролюючи їх діяльність); 3) ринкова (передбачає делегування відповідальності від державно-

го сектора недержавному щодо вирішення ряду нагальних соціальних проблем); 4) модель асоціативної демократії (коли держава делегує НУО певні повноваження у вирішенні проблем соціального розвитку, допомагаючи їм при цьому фінансово і організаційно). Саме остання модель найповніше представлена у країнах ЦСЄ» [11, с.22]

Реалізація нового для пострадянських держав типу партійно-громадських відносин стикається з низкою особливостей, які виходять за рамки суто міжінституційних взаємодій. Зазначені чинники відображені у таблиці.

Сучасна Україна є прикладом, коли політичні сили, які отримали владні повноваження, нерідко ставилися з неповагою до своїх політичних опонентів. Ці приклади уповільнюють формування політичного плюралізму в сучасній Україні та створюють ґрунт для зростання радикалізації і екстремістських проявів. Тому крім ліберальних цінностей і правил поведінки у взаєминах, політичні партії та громадські організації мають культивувати повагу до демократичних процедур і конституційних норм політичного процесу. Забезпечення конкурентних переваг у боротьбі за політичну владу може бути здійснено як шляхом політичних маніпуляцій, так і насильницьких дій, що можна спостерігати на прикладі подій 2004 та 2013 – 2014 років в Україні. Водночас на порядку денному консолідації суспільства є вкорінення толерантності і взаємоповаги як основоположних засад поведінки політичних акторів. Лише пріоритет норм політичної співпраці над тимчасовими міркуваннями політичної вигоди можуть забезпечити довготривалий громадянський мир і злагоду в українському суспільстві.

Системні зміни у підходах парламентських політичних сил і держави до взаємодії з громадськими структурами можливий лише за умов інституалізації профільної управлінської інфраструктури. Згідно з матеріалами аналітичної доповіді А. Кудряченка, «моніторинг державної політики щодо розвитку громадянського суспільства здійснюють об'єднані комітети (ради), парламент (особливо в Естонії та Латвії), урядові бюро (в Чехії, Естонії, Латвії), бюро відповідального міністерства (в Угорщині, Польщі). Моніторинг вищеназваних установ та організацій спрямований на: 1) законодавчі ініціативи (закони та підзаконні акти, які впливають на розвиток організацій громадянського суспільства); 2) фінансування ОГС (обсяги фінансування, механізми та процедури); 3) співробітництво та участь ОГС у законодавчих ініціативах; 4) розвиток інфраструктури та потенціал зайнятості ОГС; 5) стан розвитку громадянського суспільства (участь громадян, соціальний капітал, громадянська освіта тощо); 6) більш широкі політичні цілі, в яких ОГС відводиться роль ключових засобів для досягнення більш загальної політичної мети» [11, с.25].

Отже, ліберальна парадигма посткомуністичних перетворень створює достатні нормативно-правові, теоретичні та ідейні засади для консолідації суспільства. Водночас практичні напрямки волонтерської партійно-громадської взаємодії ще потребують додаткової розробки. Однак, уже на сучасному етапі існують позитивні приклади залучення громадських організацій до діяльності політичних сил. Це спільна розробка програмних положень, збирання інформації щодо потреб і позицій громадян. Подальша консолідація українського суспільства та укріплення його демократичного потенціалу можуть бути забезпечені лише постійним підвищенням рівня волонтерської співпраці між партійними утвореннями, які уособлюють засади політичного змагання та громадськими структурами, які втілюють імперативи інтересів соціуму.

Висновки. Обсяг і зміст політико-технологічних і стихійно сформованих партійно-громадських взаємодій у сучасному світі та Україні залежить від підходів і способів політичної боротьби, активності політичних еліт структури громадянського суспільства. Під політико-технологічними зв'язками в рамках партійно-громадських взаємодій автор розуміє цілеспрямовану організацію взаємодій партій і громадських груп із метою маніпулятивного впливу на громадське оточення та гро-

маську думку. До подібного висновку спонукає матеріал існуючих комунікаційних виступів політичних партій, їхній зв'язок із маркетинговою парадигмою та виборчими процедурами. Технологічна партійно-громадська взаємодія реалізується в рамках проектів політичних паблік рілейшенз і впливу на цільові групи в рамках маркетингових стратегій. Громадські організації обираються керівними центрами політичних партій відповідно до пошуку основного сегмента електорату, а також відповідно до програми та іміджу політичної партії.

На протигагу політико-технологічній партійно-громадській взаємодії, самоорганізована, волонтерська або самоврядна партійно-громадська взаємодія виникає на локальному низовому рівні, на рівні дрібних політичних партійних і громадських осередків і у своїй основі має прагматичні зв'язки. Останні втілюються в конкретних політичних масових акціях, співпраці під час виборчих кампаній, реакції на певні комунікаційні події. Добровільна або самоорганізована партійно-громадська співпраця є свідченням реального функціонування громадянського суспільства та укоріненості демократичної політичної культури.

Обсяги співвідношення політико-технологічної і самоорганізованої партійно-громадської взаємодії залежать від властивостей громадської діяльності та її історії в кожній конкретній країні. Слабкість громадських структур у перехідних країнах спонукає політичні партії до їхнього технологічного залучення і використання. Самостійність і самодостатність громадських об'єднань і рухів надає їм можливість рівноправного усвідомленого та цілеспрямованого партнерства. Зміст і співвідношення політико-технологічної та самоорганізованої партійно-громадської взаємодії визначають обсяги та перебіг політизації у межах процесу структурної диференціації громадянського суспільства.

Політичний компонент структурної диференціації громадянського суспільства має прояв у перетворенні певної значної частини громадянського суспільства на політично активні організації. Цей процес виявляється також у тому, що громадські організації жодним чином не пов'язані з політичною діяльністю, набувають характеру політичних структур, які більшу частину своєї діяльності присвячують суто політичній боротьбі або представництву політичних інтересів. Ці аспекти є напрямком подальшої розробки за тематикою даної статті.

БІБЛІОГРАФІЧНІ ПОСИЛАННЯ:

1. Аристотель. Сочинения: В 4 т. Т. 4. [Текст] / Аристотель. – М.: Мысль, 1983. – 830 с.
2. Висоцький О. Ю. Теоретико-методологічні виміри технологій легітимації політичної влади: автореф. дис. ... д-ра політ. наук : 23.00.01 / О. Ю. Висоцький ; Чернів. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича. – Чернівці, 2011. – 32 с.
3. Візьонюк В. В. Роль лідера у діяльності політичних партій на прикладі політичної партії «Удар» (Український демократичний альянс за реформи) Віталія Кличка / В. В. Візьонюк // Наукові записки НаУКМА. Політичні науки. – 2013. – Т. 147. – С. 34–39.
4. Вінцукевич К. В. Громадські організації у політичному процесі сучасної України: автореф. дис. ... канд. політ. наук : 23.00.02 / К. В. Вінцукевич ; Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка. – К., 2010. – 18 с.
5. Гагалюк Б. М. Політичні партії в умовах парламентаризму: автореф. дис... канд. політ. наук : 23.00.02 / Б. М. Гагалюк ; Львів. нац. ун-т ім. І. Франка. – Л., 2008. – 20 с.
6. Галанець О. Управління гендерними процесами в державній політиці / О. Галанець // Віче. – 2009. – №6. – С. 7–9
7. Геллнер Э. Условия свободы. Гражданское общество и его исторические соперники / Э. Геллнер. – М.: Московская школа политических исследований, 2004. – С. 115–128.
8. Гонюкова Л. В. Політичні партії як суб'єкти державної політики в сучасній Україні: автореф. дис. ... д-ра наук з держ. упр. : 25.00.01 / Л. В. Гонюкова ; Нац. акад. держ. упр. при Президентові України. – К., 2010. – 36 с.
9. Інноваційна перспектива у стратегії національної консолідації в Україні. Аналітична доповідь / За ред. О.М. Майборода. – К.: ІПіЕНД ім. І.Ф. Кураса НАН України, 2013. – 280 с.
10. Калінкіна Н. В. Партнерські відносини між владою та «третім сектором» у соціальній державі: автореф. дис... канд. наук з держ. упр.: 25.00.02 / Н. В. Калінкіна; Нац. акад. держ. упр. при Президентові України, Харк. регіон. ін-т держ. упр. – Х., 2008. – 19 с.

11. Кудряченко А. І. Формування взаємовідносин «особа - суспільство - держава» в країнах Центрально-Східної Європи: досвід для України : аналіт. доп. / А. І. Кудряченко, Г. І. Калінічева, Т. О. Метельова, І. М. Миклашук, І. С. Піляєв; НАН України, Ін-т всесвіт. історії. - Київ : Ін-т всесвіт. історії НАН України, 2014. - 55 с.

12. Парламентські вибори 2012 року в Україні, Наукові дослідження. – К.: ІПіЕНД ім. І. Ф. Кураса НАН України, 2013. – 364 с.

13. Українська багатопартійність: політичні партії, виборчі блоки, лідери (кінець 1980 – х – початок 2012 рр.). Енциклопедичний довідник / За ред. М. Кармазіної. – К.: ІПіЕНД ім. І. Ф. Кураса НАН України, 2012. – 588 с.

14. Meleshevich A. A. Party systems in post-Soviet countries: a comparative study of political institutionalization in the Baltic States, Russia and Ukraine / Andrey Meleshevich. – Palgrave macmillan, 2007. – 262 p.

REFERENCES:

1. Arystotel, (1983) *Sochyneniyya*: v 4 t. [Works in 4 volumes], Mysl, Moscow, Vol. 4.
2. Vysotsky, O.Y. (2011) *Teoretyko-metodologichni vymiry texnologij legitymacyi politychnoyi vlady*: avtoref. dis. [Theoretical and methodological dimensions of technology legitimization of political power: dissertation abstract], Chernivetskyi natsionalnyi universytet im. Y. Fed'kova, Chernivci.

3. Vizonok, V.V. (2013) 'Rol lidera u diyalnosti politychnykh partyi na prykladi politychnoyi partyi «Udar» (Ukrayinskyi demokratychnyyi alyans za reformy)' [The role of leadership in political parties as an example of political party «Udar» (Ukrainian Democratic Alliance for Reform)], *Naukovi zapysky NaUKMA, Politychni nauky*, V. 147, pp. 34–39.

4. Vintsukevych, K.V. (2010) *Gromadski organizatsiyi u politychnomu protsesi suchasnoyi Ukrainy*: avtoref. dys [Nongovernmental organizations of the political process in modern Ukraine: dissertation abstract], Kyivskyi natsionalnyi universytet im. T.Shevchenka, Kuiv.

5. Gagalyuk, B.M. (2008) *Politychni partyi v umovakh parlamentaryzmu*: avtoref. dys [Political parties in parliamentary terms: dissertation abstract], Lvivskyi natsionalnyi universytet im. I. Franka, Lviv.

6. Galanets, O. (2009) 'Upravlinnia gendernymy protsesamy v derzhavniy politytsi' [Management of gender in public policy processes], *Viche [Veche]*, №6, pp. 7 – 9

7. Gellner, E. (2004) *Usloviya svobody. Grazhdanskoe obshchestvo i ego istoricheskie soperniki* [Conditions of freedom. Civil society and its historical rivals], Moskovskaya shkola politicheskikh issledovaniy, Moscow, pp. 115–128.

8. Gonyukova, L.V. (2010) *Politychni partyi yak subyekty derzhavnoyi polityky v suchasniy Ukraini*: avtoref. dys [Political parties as agents of public policy in modern Ukraine: dissertation abstract], Natsionalna akademiya derzhavnogo upravlinnia pry Prezydentovi Ukrainy, Kyiv.

9. Mayboroda, O.M. [eds.] (2013) *Innovatsiyna perspektyva u strategiyi natsionalnoyi konsolidatsiyi v Ukraini. Analitichna dopovid* [Innovative perspective in national consolidation strategy in Ukraine. Analytical Report], IPiEND im. I. F. Kurasa NAN Ukrainy, Kyiv.

10. Kalinkina, N.V. (2008) *Partnerski vidnosyny mizh vladoyu ta «tretim sektorom» u sotsialniy derzhavi*: avtoref. dys [Partner relations between the government and the «third sector» social state: dissertation abstract], Natsionalna akademiya derzhavnogo upravlinnia pry Prezydentovi Ukrainy, Kharkivskyi regionalnyi instytut derzhavnogo upravlinnia, Kharkiv.

11. Kudryachenko, A.I. and [et al.] (2014) *Formuvannya vzayemovidnosyn «osoba - suspilstvo - derzhava» v krayinakh Tsentralno-Skhidnoyi Yevropy: dosvid dlia Ukrainy*: analit. dop. [Forming relationships «person - society - state» in Central and Eastern Europe: Experience for Ukraine: analytical report], Ін-т всесвіт. історії НАН України, Київ.

12. *Parlamentski vybory 2012 roku v Ukraini, Naukovi doslidzhennia* (2013) [Parliamentary elections in 2012 in Ukraine], IPiEND im. I.F. Kurasa NAN Ukrainy, Kyiv.

13. *Ukrayinska bagatopartiynist: politychni partyi, vyborchi bloky, lidery (kinets 1980-kh – pochatok 2012 rr.)*. Entsiklopedychnyy dovidnyk (2012) [The multi-Ukrainian political parties, electoral blocs leaders (late 1980-s - early 2012). Encyclopedic Reference], IPiEND im. I.F. Kurasa NAN Ukrainy, Kyiv.

14. Meleshevich, A.A. (2007) *Party systems in post-Soviet countries: a comparative study of political institutionalization in the Baltic States, Russia and Ukraine*, Palgrave Macmillan.

Рыженкова Л. И., кандидат политических наук (Днепропетровск, Украина). E-mail: ryzenkovaliliya3@i.ua

Партийно-общественная взаимодействие в трансформационном обществе: волонтерская и технологическая перспективы

Аннотация. Рассматривается волонтерская и технологическая специфика взаимодействия партий и общественных организаций как процессов привлечения сторонников партий и партизации общественного актива. Определяются направления влияния условий трансформационного общества на форму выбора типа партийно-общественной взаимодействия как ключевого фактора налаживания связей между ячейками политических партий и общественных организаций. Целью данной статьи является установление способов взаимодействия политических партий и неправительственных структур. Задачей статьи является определение волонтерского и политико-технологического способа интеракций между этими политическими институтами в транзитивных странах. На основе анализа практики партийно-общественной взаимодействия в странах политической трансформации проявляются особенности волонтерского и политико-манипуляционный привлечения общественных актеров к политическому участию. Установлено, что самостоятельность и самодостаточность общественных объединений и движений дает им возможность равноправного осознанного и целенаправленного партнерства. Содержание и соотношение политико-технологической и самоорганизующейся партийно-общественной взаимодействия определяют объемы и ход политизации в рамках процесса структурной дифференциации гражданского общества.

Ключевые слова: волонтерское партнерство, партийная коммуникация, самоорганизация, общественное мнение, общественный сектор.

Ryzhenkova L. I., PhD in political sciences (Dnipropetrovsk, Ukraine). E-mail: ryzhenkovaliliya3@i.ua.

The party and civil interaction in transformational society: volunteering and technological prospects

Abstract. Unbiased actual perception of reality leads to public understanding of multidimensionality of knowledge about civil participation and party-civil interaction.

The phenomenon of the party in power that exists in the post-Soviet space and in many Asian and African countries, defines the specific relationship between the party leadership and the party masses. Hence the real impact on public opinion of political parties is not due to ideological positions, but only situational and opportunistic maintenance task needs political leaders.

The confused reasoning of party spectrum and the large number of political parties also prompted widespread uncertainty of their electoral support and membership. Because only little number of parties at the beginning of democratic reforms, particularly in modern Ukraine, contributed to their insignificant impact on the formation of internal democracy. Depending on the support of the media in transitive political systems later turned mass membership growth processes that contributed to the formation of deeper party identity within society and the formation of the special position of local branches of the party leadership for action.

Party-civil cooperation as a partnership in which community groups receive information and support from political forces implemented to a limited extent, since the whole internal organization of political parties as political subject subordinated to technological imperatives.

The appearance of specific political forces that have no formal registration with certain ideological positions and proposals for social development, which are the sign of the modern functioning of party-civil interaction in public opinion transitional society.

Political subjectivity of civil associations is limited and temporary while parties are leading exponents of social interests at the political level. An important area of structural differentiation of civil public in the society stable democracy is the emergence of public awareness levels and new forms of public political action. In these processes is crucial the influence of political parties on public opinion. In a competitive political system, political parties are forming public opinion on the base of political messages competition and technologies of public interest attraction to the life of the parties. This means the appropriate level of quality and professionalism in the work of party organizations.

The Central and Eastern European countries that have successfully passed the way from paternalistic authoritarian care of the public to use its potential within the implementation of the reforms worked out experience with targeted government policies to stimulate the development of politically active civil society.

Modern Ukraine is an example of where political parties that received powers are often treated

with contempt of his political opponents. These examples slow formation of political pluralism in modern Ukraine and create the ground for the growth of radicalization and extremist manifestations. Therefore, in addition to liberal values and rules of conduct in relations of political parties and public organizations should cultivate respect for democratic procedures and constitutional rules of the political process. Providing of competitive advantage in the struggle for political power can be achieved either by political manipulation and violence that can be seen in the events of 2004 and 2013 – 2014 in Ukraine. However, in order of consolidating society the rooting tolerance and mutual respect as fundamental principles of behavior of political actors. Only political cooperation priority rules on temporary political considerations can provide long-term civil peace and harmony in Ukrainian society.

Thus, the liberal paradigm of post-communist transformation creates sufficient legal, theoretical and ideological foundations for the consolidation of society. However, practical directions volunteer party-civil interaction need further development. However, at the present stage, there are positive examples of NGO involvement in the activities of political parties. This joint development program regulations, collecting information about the needs and attitudes of citizens. Further consolidation of Ukrainian society and strengthening of its democratic potential can be achieved only with nurturing of voluntary cooperation between party entities that embody the principles of political competition and public institutions that embody imperative interests of society.

Key words: *volunteer partnership, party communication, self-organization, public opinion, public sector.*

УДК 351.071.5(438)(045)

Савка А. В.

аспирант кафедры международных отношений и внешней политики,
Мариупольский государственный университет
преподаватель кафедры социологии управления,
Донецкий государственный университет управления (Мариуполь, Украина),
E-mail: alex_sava@ukr.net

ИНСТИТУЦИОНАЛЬНОЕ ОБЕСПЕЧЕНИЕ ГОСУДАРСТВЕННОЙ РЕГИОНАЛЬНОЙ ПОЛИТИКИ ПОЛЬШИ

Аннотация. *Рассматривается процесс реформирования административно-территориального деления Республики Польша, который начался в 1990 году и получил свое развитие в 1998 году во время руководства правительства Ежи Бузека. Фактически реформа предусматривала коренные изменения в системе управления и регионального развития страны в целом, а также децентрализацию власти. Основной целью была полная передача властных полномочий на места. Реформой было закреплено трехуровневую систему в стране по схеме гмина повят воеводство. В свою очередь проведение территориальной реформы было еще обусловлено и евроинтеграционным процессом в Польской Республике. Изменения территориального деления страны ускорили переход страны на «европейские рельсы» и фактически отвечали европейской системе NUTS.*

Ключевые слова: *Польша, региональная политика, внутренняя политика, NUTS, административно-территориальная реформа, евроинтеграция.*

На каждом этапе развития государства возникает потребность в создании и реформировании эффективной региональной политики. От того, каким образом будет осуществляться государственное регулирование регионального развития, зависит качество и скорость осуществления реформ, как в регионах, так и в стране в целом.

Решение проблем регионального развития, формирование местного самоуправления и усовершенствование отношений по линии «центр – регионы» зависит, прежде всего, от институционального и правового поля для разработки и реализации государственной региональной политики, четкого распределения функций и координация деятельности государственных органов управления разного уровня в сфере территориального развития.

Проблему развития институциональной базы государственной региональной по-